

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 10.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontoszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adható, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adható, ha a megadott számú helyes elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
--

0 pont akkor adható, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adható, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adható, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adható, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adható, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az Ismeretszerzés, a források használata (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adható, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adható, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Julius Caesar (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) köztársaság

b) 2.

c) 2.

d) Győzelmeket aratott. / Erős hadsereggel rendelkezett.; Véget vetett a polgárháborúnak. / Békét teremtett.; Visszautasította a királyi hatalmat.; Képes volt befolyásolni a tömeget.
(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

2. Középkori város (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) 2., b) 1., c) 3., d) 2., e) 1.

3. Hunyadi Mátyás (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) Székesfehérvár

b) Visegrád

c) Bécs

4. Kereskedelmi útvonalak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Leírás	Útvonal sorszáma
a) A középkorban kialakult tengeri kereskedelmi útvonal, melynek forgalma a nagy földrajzi felfedezések következtében hanyatlani kezdett.	5.
b) Európai tengeri kereskedelmi útvonal, melynek kialakulása közvetlenül megelőzte a nagy földrajzi felfedezéseket.	3.
c) Szárazföldi kereskedelmi útvonal, melyen többek között ázsiai luxuscikket és európai iparcikket szállítottak, és amely érintette a nagy európai vásárokat.	4.
d) A középkorban kialakult tengeri kereskedelmi útvonal, melynek forgalma a felfedezések korában kialakuló európai munkamegosztás miatt tovább növekedett.	1.

5. XVIII. századi népesség (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) magyar(ok)

b) szlovák(ok) / tót(ok)

c) A

d) 3.

6. Emberi és polgári jogok nyilatkozata (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

2., 4., 6., 7.

7. 1848-as forradalom (komplex) (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont.)

a) áprilisi törvények

b)

Forrásrészlet betűjele	Szakkifejezés sorszáma
A)	3.
B)	4.
C)	2.

c) Azért, mert korábban is rendelkezett választójoggal. / Azért, mert megtarthatta korábbi választójogát. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) 3.

e) 2.

8. Sztálini diktatúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2.

b) 1.

c) A szovjet vezetés éhínséggel büntette Ukrajnát a kollektivizálás elutasítása miatt. / A kollektivizálás miatt visszaeső mezőgazdasági termelés éhínséget okozott. / A kollektivizálás elősegítette a gabona elszállítását. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) 2.

9. Vitézi rend (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Forrás						
	A)	B)	C)	A) és B)	A) és C)	B) és C)	mindhárom
a) A vitézzé avatás középkorias külsőségek között zajlott.					X		
b) A Vitézi Rend egyik célja a megbízhatónak ítélték gazdasági megerősítése volt.				X			
c) A vitézeknek csak egy része foglalkozott mezőgazdasággal.	X						
d) A Vitézi Rend működtetésében fontos szerepe volt az államfőnek.							X

10. Hidegháború kialakulása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2.

b) 1.

c) 1.

d) 1989

11. Határon túli magyarok (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3.

b) 2.

c) Vajdaság

d) Szlovákia *(Elfogadható még: Felvidék; Felvidék / Szlovákia.)*

12. Magyarországi romák (Összesen 3 pont.)

a) etnikai helyzeten alapuló (0,5 pont)

b) társadalmi helyzeten alapuló (0,5 pont)

c) 3. (1 pont)

d) 2. (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Ókori görög hitvilág (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ókori görög istenek fő jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Megállapításai az ókorra vonatkoznak, és rögzíti a téma egy földrajzi összetevőjét (pl. az Olümposzt tartották az istenek lakhelyének, Olümpiában ünnepi játékokat rendeztek Zeusz tiszteletére, Pallasz Athéné Athén védelmezője volt, Delphoiban működött a leghíresebb jósdá).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. többistenhit / politeizmus, mítosz / mitológia, isten, hitvilág.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. az isteneket emberalakúnak ábrázolták, emberi érzelmeket tulajdonítottak nekik, hitük szerint kapcsolatba kerültek az emberi világgal), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. gyakori volt / nem volt tiltott az istenek ábrázolása, hitük szerint az istenek közel álltak az emberi világhoz, az istenekről szóló történetek a mítoszok / a mítoszok rendszere a mitológia).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az ókori görög vallás többistenhit volt, és felsorol legalább három istent a szerepkörével együtt <i>vagy</i> tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hitvilág az őslakosok és a bevándorló görög törzsek hitvilágának összeolvadásával alakult ki, a vallásnak összetartó ereje volt a széttagolt görög világban, az istenek tiszteletére áldozatot mutattak be / templomot építettek / ünnepeket rendeztek, a poliszoknak voltak védőisteneik, az istenekről szóló történetek a mítoszok).	0–3
	E2 Rögzíti az istenek egy lényeges jellemzőjét (pl. emberalakúnak képzelték őket, emberi tevékenységeket / természeti jelenségeket testesítettek meg / egyes emberi cselekvések pártfogói voltak, emberi érzelmeket tulajdonítottak nekik, emberektől is születhettek gyermekeik, halhatatlannak tartották őket, a jövőbe látás képességét tulajdonították nekik), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. hitük szerint az istenek közel álltak az emberi világhoz, istenek és emberek gyermekei voltak a félistenek, egyes isteneknek szentelt jósdák működtek).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Második világháború kirobbanása (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Lengyelország 1939-ben történt megtámadását mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a második világháború 1939. szeptember 1-én robbant ki, és utal arra, hogy Lengyelországot két irányból érte támadás.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szerződés, hadüzenet, támadás, furcsa háború.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Sztálin célja a terjeszkedés / a kommunizmus terjesztése volt, megállapodott Németországgal Lengyelország felosztásáról), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a két hatalom szerződését Ribbentrop–Molotov-paktumnak nevezzük, a szovjet támadásra a német támadás után került sor, egymással ideológiai szempontból ellenséges vezetők kötöttek megállapodást, a szovjet vezetés visszautasította a nyugati hatalmakkal való szövetséget).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Németország Lengyelország elleni támadásával vette kezdetét a világháború, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel folytatódott a német terjeszkedés Közép-Európában, előzőleg Hitler Danzig átadását követelte, német provokáció történt, hadüzenetre nem került sor, a német hadsereg gyorsan legyőzte a gyengébb lengyel hadsereget, a lengyel vereséget a szovjet támadás is siettette, a lengyel kormány Londonba emigrált).	0–3
	E2 Rögzíti a nyugat-európai hatalmak válaszát (Nagy-Britannia és Franciaország hadat üzent, de nem támadott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Lengyelország a britek és a franciák szövetségese volt, Franciaország védelemre rendezkedett be, Nagy-Britannia nem rendelkezett jelentős szárazföldi erőkkel, Hitler így a lengyelországi hadműveletekre tudta összpontosítani Németország minden erejét).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Tatárjárás (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a tatárjárás eseményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy lényeges dátumot (pl. tatárjárás: 1241–42, IV. Béla uralkodása: 1235–70, a muhi csata: 1241).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a döntő csatára Muhinál került sor.	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, hadsereg, csata / ütközet, vár.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kun, tatár / mongol, nádor, báró.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt Kötöny meggyilkolásával kapcsolatban (pl. összekeverték a kunokat és tatárokat, a királyt hibáztatták a kunok behívásáért), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezután a kunok kivonultak az országból, a király hadereje gyengült).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a király menekülésével kapcsolatban (pl. az osztrák herceg fogságába került, elzalogosított néhány vármegyét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király Horvátországban / Dalmáciában / Trau várában lelt menedékre, a tatárok üldözték a királyt, az ország vezetése nem semmisült meg).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a (dunántúli) várakat a tatárok nem tudták elfoglalni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a befagyott Dunán keltek át, nomád harcmódor volt rájuk jellemző, a Dunántúlon a pusztítás mértéke is kisebb volt, emiatt a tatárjárás után új kővárakat építettek).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a muhi csatában a király serege döntő vereséget szenvedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. előtte már legyőzték a nádor seregét is, éjszaka kerítették be a király seregét, a szekérvár eredménytelennek bizonyult, a király serege a bárók vonakodása miatt kisebb volt a kelletténél).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a lakosság / a települések jelentős része (negyede / harmada) elpusztult, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. főleg a folyó völgyekben / síkvidékeken / a keleti országrészben volt nagy a pusztítás, a lakosság az erdőkbe / mocsarakba menekült, a tatárjárást éhínség követte, a tatárjárás után szükség volt a népesség pótlására).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a tatárok váratlanul kivonultak az országból, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kivonulás pontos oka vitatott, a nagykan halála / új nagykan választása miatt került erre sor, további támadásokat terveztek / kisebb hadjáratokra sor is került).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Nehézipar a dualizmus korában		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a nehézipar fejlődését, a dualizmus gazdaságában betöltött szerepét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait: 1867–1918.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, és rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. a magyar ipar részben Budapesten koncentrált, megnevez még egy jelentős iparvidéket az országban, utal a vasúthálózat térbeli jellegzetességeire).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipar, gyár, tőke, vám.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gazdasági kiegyezés, ipari forradalom, modernizáció, iparpártolás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az állam elismerte a vállalkozás (ipari, kereskedelmi tevékenység) szabadságát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. eltörölték a céheket, szabad versenyes kapitalizmus alakult ki, az intézkedések elősegítették az iparosok / kereskedők számának növekedését, segítették a polgárosodást).	0–3
	F2 Rögzíti a vasúthálózat bővülését (1867-hez képest a vasútvonalak száma többszöröződött, a keleti országrész vasúthálózata jóval ritkább, a korszak végére a vasútvonalak már behálózták az egész országot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vasút állami kézbevétele Baross Gáborhoz köthető, a vasút kiépült minden jelentős iparvidékhez, kiépülése a nehézipart húzóágazattá tette, a vasútépítés a nehézipar húzóágazata volt, a vasúthálózat nyugat-európai sűrűségű volt).	0–3
	F3 Rögzíti az állami támogatás kedvezményezettjeit (Magyarországon nem létező vagy ritka ágazatok vagy konkrétan megnevezi a támogatott ágazatokat) <i>vagy</i> az állami támogatás formáját (pl. adókedvezmény, illetékmentesség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hazai termeléssel kiváltható az import, az állami támogatás ellensúlyozta a versenyhátrányt, az erős gazdaságban látták a politikai önállóság alapját, ösztönözték a monopolkapitalista formák elterjedését).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a gazdasági kiegyezés tartalmát (közös vámterület és pénz, 10 évenként újratárgyalták és megerősítették), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egységes birodalmi piac jött létre, az ellenzék a gazdasági függetlenség feladásaként értelmezte, a magyar áruknak is biztos felvevőpiacot jelentett, biztosította a szabad tőke és munkaerő áramlását).	0–3
	E2 Rögzít egy tény a nehézipar fejlődésével kapcsolatban (pl. a nehézipar elsősorban Budapestre és a nyersanyagban gazdag peremterületekre települt, kölcsönhatásban állt az infrastruktúra kiépülésével, a korszakban a két ipari forradalom hatása összeért, a mezőgazdaság / feldolgozóipar új gépeket igényelt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország agrár- ipari országgá vált, megnevez jelentős nehézipari vállalatokat / ágazatokat, a magyar vasút szinte teljes mértékben a hazai ipar eredménye, a nehézipar a korszak modern technológiáját használta, a korszakban a gépgyártás jelentősen növekedett).	0–3
	E3 Rögzít egy tény a nehéziparhoz szükséges tőkebefektetésekkel kapcsolatban (pl. kezdetben jelentős külföldi tőke bevonására volt szükség, az állam támogatta a nehézipari befektetéseket, külföldi szakmunkások segítették az ágazat elindítását, nőtt a hitelintézetek száma), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korszak végére a tőkehiány megszűnt, tőkeerős nagyvállalatok / részvénytársaságok jöttek létre, idővel a hazai tőkeállomány került túlsúlyba, az állam adókedvezményeket biztosított az ágazatnak, a korszak végére jelentős munkásréteg alakult ki, az állam támogatta a szakmunkásképzést).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

8. feladat:

<http://size.blogspirit.net/hautetfort.com/francejeunessecivitas/560/media/02/02/3745621247.png>9. feladat: <http://www.naberhuis.nl>10. feladat: <https://s-media-cache><ak0.pinimg.com/originals/b6/48/d9/b648d98b5354d6abe753f8cde685f9d9.jpg>13. feladat: mfa.org